

SÀMEDIGGI

14.4.2004

Dnro 239/D.a.1

SÄMITIGGE**SÄÄ MTEGG****SAAMELAISKÄRÄJÄT****SAAMELAISKÄRÄJIEN KERTOMUS VUODELTA 2003**

Saamelaiskäräjät on kokouksessaan 6-7.4.2004 hyväksynyt seuraavan kertomuksen toiminnastaan vuodelta 2003 valtioneuvostolle.

1. YLEISTÄ

Saamelaiskäräjälain (974/95) mukaisesti saamelaiskäräjät laatii vuosittain hallituksen kertomuksen laatimista varten kertomuksen siitä, mitä merkittävää on tapahtunut saamelaisia erityisesti koskevien asioiden kehityksessä. Saamelaiskäräjät kiinnittää kertomuksessaan huomiota siihen, miten eduskunnan ja sen erityisvaliokuntien toivomat ja edellyttämät asiat ovat toteutuneet, miten saamelaisten kielelliset ja kulttuuriset perusoikeudet ja niitä koskeva itsehallinto ovat saamelaisten mielestä toteutuneet saamelaisten kotiseutualueella sekä siihen, mitkä tärkeät lainsäädäntöhankkeet tulisi saattaa eduskunnan käsiteltäviksi.

1.1. Toimintaympäristö. Saamelaiskäräjät on saamelaisten alkuperäiskansan edustajisto, jonka saamelaiset valitsevat vaaleilla keskuudestaan joka neljäs vuosi. Saamelaiskäräjät toteuttaa perustuslakia saamelaisten itsehallinnon osalta. Saamelaisten kotiseutualueella saamelaisilla on omaa kieltään ja kulttuuriaan ja siihen kuuluvia perinteisiä elinkeinoja koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Saamelaiskäräjillä on 21 jäsentä ja neljä varajäsentä. Käräjien puheenjohtaja on päätoiminen. Käräjillä on sihteeristö, joka jakautuu yleiseen toimistoon, saamen kielen toimistoon ja koulutus- ja oppimateriaalitoimistoon.

Saamelaisilla maan ainoana alkuperäiskansana on perustuslain mukainen oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan siihen kuuluvine perinteisine maankäyttömuotoineen. Saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisissa säädetään lailla. (2) Saamelaisten asema alkuperäiskansana, jolla on oma kulttuuri ja kieli, on vielä järjestämättä ja julkinen valta kohtelee saamelaisia lähinnä alueellisena kielivähemmistönä (2.1). Pelkästään laissa säädetyn saamelaismääritelmän perustalta ei ole edes määriteltävissä sitä ryhmää, jolle saamelaisten erityiset oikeudet on turvattu (2.3). Saamelaisten maanomistusoikeus valtioonmaan alueella on laissa ratkaisematta ja saamelaiselinkeinot ovat turvaamatta saamelaisille lainsäädännön, hallinnon ja taloudellisten tukitoimien keinoin (2.4). Euroopan unionin maatalouden rajoitusten soveltaminen saamelaisporonhoitoon ilman maatalouden etuja murentaa saamelaiskulttuurin aineellisen perustan ja saamen kielen monimuotoisuuden (2.4 ja 4 verr. 2.2)

Saamelaisten yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien edistäminen on pysähtynyt (3), käräjien resurssit ovat heikot (3.1) ja käräjiltä puuttuu perustuslain edellyttämä itsehallinto (3.2). Saamelaiskäräjät on suomalaiseseen hallintojärjestelmän ulkopuolella siten, että sen tahdonilmaisut jäävät ottamatta huomioon hallinnon suunnittelu- ja valmistelutyössä. Valtioneuvostossa saamelaisten alkuperäiskansa-aseman toteutuminen on järjestämättä tietyn ministeriön ja ministerin vastuulle.

1.2 Toiminta. Kertomusvuonna Saamelaiskäräjät piti neljä kokousta. Eduskunnan erityisvaliokunnat kuulivat käräjiä viisi kertaa ja saivat viisi kirjallista lausuntoa. Kaikkiaan käräjät antoi 37 lausuntoa, teki kuusi aloitetta tai esitystä, laati kuusi kannanottoa, lausumaa tai muistiota. Käräjien edustajat osallistuivat 12 pysyvään kansallisen ja viiden ylikansallisen toimielimen toimintaan sekä 33 kansalliseen ja seitsemään ulkomaiseen tilaisuuteen. Saamelaiskäräjät jakoi saamelaiskulttuurimäärärahan (168.000 euroa). Saamelaiskäräjät luovutti oikeusministeri Johannes Koskiselle Saamelaiskäräjien maanomistusselvityksen I osan, joka koski valtion oikeutta valtionmaihin (ks. 2.4).

2. SAAMELAISTEN PERUSOIKEUKSIEN JA IHMISOIKEUKSIEN TOTEUTUMINEN

Eduskunta edellytti vuonna 1993 saamelaisten kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien riittävän tason turvaamista kulttuuriautonomian perustalta. Mainitut seikat tuli eduskunnan sivistysvaliokunnan mietinnön (9/1993 vp) mukaan turvata, jotta saamelaiset voisivat tulevaisuudessakin elää oman identiteettinsä ja elämäntapansa mukaisesti monikielisessä ja monikulttuurisessa yhteiskunnassamme.

Valtiosääntöoikeudelliset puitteet saamelaisten alkuperäiskansan oikeudelle omaan kieleen, kulttuuriin (PL 17.3 §) ja niitä koskevaan itsehallintoon (PL 121.4 §) saamelaisten kotiseutualueella on nykyisin turvattu perustuslaissa, jonka mukaan julkisen vallan toteuttavana on turvata ja edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista PL 22 §).

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman 24.6.2003 mukaan mahdollisuuksia saamenkielisiin sosiaali- ja terveystalouteihin kehitetään ja saamelaisten kielelliset oikeudet turvataan.

2.1. Saamelaiset alkuperäiskansana. Alkuperäiskansoilla on useita yhtäläisyyksiä vähemmistöjen kanssa. Alkuperäiskansat eroavat kuitenkin vähemmistöistä seuraavissa suhteissa. Alkuperäiskansalla on historiallinen, nykyaikaan jatkunut erityinen suhde tietyn alueen maahan ja luonnonvaroihin omaleimaisen kulttuurimuotonsa ja elämäntapansa perustana. Valtiovallan selvitysten ja kannanottojen mukaan tämä suhde on perustunut ja mahdollisesti edelleenkin perustuu saamelaisten maanomistusoikeuteen perinteisten elinkeinojen harjoittamiseksi. Alkuperäiskansa on myös säilyttänyt omia perinteisiä instituutioitaan kuten koltasaamelaisten kyläkokous. Kun vähemmistöoikeudet on tavallisesti muotoiltu yksilön oikeuksiksi ovat alkuperäiskansaoikeudet suuressa määrin yhteisöllisiä oikeuksia. Alkuperäiskansalle erityisesti kuuluva oikeus on itsemääräämisoikeus. Kaksi viimeksi mainittua seikkaa ilmenevät saamelaisten osalta suoraan perustuslaista, kaksi muuta sen perusteluista.

Alkuperäiskansalle kuuluvasta asemasta ja oikeuksista toteutuu saamelaisten osalta Suomessa jossain määrin perinteisten instituutioiden tunnustaminen ilman varsinaista itsehallintoa. Muilta osin Suomi kohtelee perustuslaissaan tunnustamaansa saamelaisten alkuperäiskansaa lähinnä alueellisena kielivähemmistönä.

2.2. Saamen kieli, saamenkieliset palvelut ja kouluopetus. Saamen kieli alkuperäiskansan kielenä jäsentää poronhoitajan, kalastajan ja metsästäjän kokemusmaailmaa, tietoa ja taitoa luonnosta ja ympäristöstä ja välittää sitä sukupolvelta toiselle. Saamen kielen omaperäisyys, monimuotoisuus ja täsmällisyys elävät vanhastaan perinteisissä töissä omalla alueella. Oma kieli identifioi saamelaisen alueeseensa, elämänmuotoonsa ja yhteisöihinsä. Mainituista lähtökohdista saamelaisten mahdollisuudet ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan riippuvat perimmältään siitä, miten saamelaiselinkeinojen harjoittaminen on oikeudellisesti, hallinnollisesti ja taloudellisesti turvattu etniselle saamelaisväestölle. - Päiväkotitoiminta, saamenkielinen kouluopetus, saamen kielen käyttö viranomaisissa ja julkisen vallan saamenkieliset palvelut ylläpitävät ja kehittävät saamen kieltä valtyhteiskuntamme rakenteissa.

Kertomusvuonna eduskunta hyväksyi saamen kielilain (1086/2003). Laki tuli voimaan vuoden 2004 alussa yhdessä kansalliskieliämme suomea ja ruotsia koskevan kielilain (423/2003) kanssa, jonka periaatteita saamen kielilaki noudattaa. Lakia sovelletaan sekä valtion että kunnan viranomaisiin, joiden on huolehdittava saamenkielisten palvelujen turvaamisesta. Saamen kielellä tarkoitetaan kaikkia Suomessa puhuttavia saamen kieliä, inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea.

Saamelaiskäräjien yhteydessä toimivassa saamen kielen toimistossa oli vuonna 2003 käännös- ja tulkkaustoimintaa varten neljä kielenkääntäjää. Lisäksi saamelaisalueen kunnille on varattu määräraha kielilain mukaisesti avustuksiin.

Saamelaisten kotiseutualueen kunnat saavat valtiolta erillisrahoituksen saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen edellyttämien opettajien palkkaukseen. Saamenkielisessä opetuksessa olevien oppilaiden määrä on laskeva, vaikka saamenkielinen opetus samanaikaisesti lisääntyy. Suurin syy laskeviin oppilaslukuihin on saamelaisten poismuutto kotiseutualueeltaan. Vuodesta 1992 vuoteen 2003 saamelaisten äänioikeutettujen määrä

kotiseutualueella laski 63 %:sta 46 %:iin. Erillisrahoitus tulisi ulottaa myös saamelaisalueen ulkopuolelle.

Pohjoissaamen-, inarinsaamen- ja koltansaamenkielisen opetuksen lisääntymisen johdosta oppimateriaalit tarpeet kasvoivat. Oppimateriaalimääräraha, joka oli kertomusvuonna 258 000 euroa osoittautui riittämättömäksi.

Oppimateriaalimäärärahaan tulisi saada 200 000 euron tasokorotus.

Kertomusvuonna valtion talousarviossa oli 300.000 euron kiinteä määräraha saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamista varten. Määrärahaa sai käyttää valtionavustuksen maksamiseksi Saamelaiskäräjien kautta saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi. Saamelaisten kotiseutualueen kuntien laskelmien mukaan näiden talvelujen tuottamiseen tarvittaisiin lisämäärärahaa 500 000 euroa.

Saamelaiskäräjät esittää saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamiseen 200 000 euron lisämäärärahaa vuoden 2004 tasoon verrattuna.

2.3. Saamelaismääritelmä. Saamelaiskäräjälain 3 §:n mukainen saamelaisen määritelmä on niin avoin, että pelkästään sen perustalta ei ole määriteltävissä ketkä kuuluvat perustuslain mukaiseen saamelaisten alkuperäiskansaan. Korkein hallinto-oikeus on sittemmin ratkaisussaan vuonna 1999 määrittänyt perusteet, joiden mukaan saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutetut saamelaiset on merkitty vaaliluetteloon.

Euroopan neuvoston ministerikomitea on todennut Euroopan vähemmistöpuitesopimuksen noudattamista koskevissa päätöslauselmassaan (ResCMN(2001)3), että saamelaisten määritelmä aiheuttaa riitoja ja kehottanut Suomea ottamaan asianmukaisesti huomioon päätelmät ja niihin liittyvät neuvoa-antavan komitean lausunnon kommentit. Neuvoa-antava komitea totesi saamelaismääritelmään liittyvien vaikeuksien lisänneen ilmapiirin jännittymistä Pohjois-Suomessa ja suositteli, että Suomen hallitus edelleen paneutuu kysymykseen tavoitteenaan oikeudenmukainen ratkaisu, joka auttaa saamelaisia ylläpitämään ja kehittämään kulttuuriaan sekä säilyttämään identiteettinsä peruselementtejä pitäen mielessä, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa. Kommenttien mukaan tässä prosessissa hallituksen tulisi ottaa huomioon etenkin Saamelaiskäräjien näkemykset.

Saamelaiskäräjät esittää, että saamelaiskäräjälain saamelaismääritelmä muutetaan saamen kieleen perustuvaksi ja vastaamaan nykyistä saamelaisten ryhmää.

2.4. Saamelaisten oikeudet maahan, veteen ja perinteisiin elinkeinoihin.

Oikeuskanslerinvirasto esitti vuonna 1998 oikeusministeriölle *omaisuuden suoja* koskevana asiana selvitettäväksi mahdollisen *saamelaisten maanomistusoikeuden* sekä yksityisoikeudellisena kysymyksenä että ILO:n alkuperäiskansasopimuksen ratifiointia ajatellen. Eduskunta myönsi *saamelaisaluetta* eli Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntia sekä Sodankylän kunnan pohjoisosaa koskevan tutkimuksen aloittamiseksi vuoden 2002 toisessa lisätalousarviossa määrärahan. Oikeusministeriö laajensi kertomusvuonna tehdyssä tutkimussopimuksessa alueen koskemaan koko historiallisen *Kemin ja Tornion lapin alueita*, johon kuuluvat saamelaisalueen lisäksi Sodankylän, Kittilän, Savukosken, Sallan, Pelkosenniemen, Kemijärven ja Kuusamon kunnat Utsjoelta aina Kemin tasolle.

Maanomistusta koskevasta tutkimustehtävästä oikeusministeriö ei neuvotellut saamelaiskäräjien kanssa lain mukaan. Tutkimusryhmän koordinaattorina on historioitsija, joka tutkimussopimuksen tultua allekirjoitetuksi julkaisi Inarin historiateoksessa (2003) käsityksensä, jonka mukaan saamelaisten maankäytössä ei vanhastaan ollut kysymys maanomistuksesta eikä saamelaisten verotus ollut kiinteistö pohjaista verotusta. Saamelaiskäräjät katsoo, että näistä lähtökohdista oikeuskanslerin tarkoittama mahdollinen saamelaisten maanomistusoikeus voi jäädä selvittämättä.

Saamelaiskäräjien maanomistusselvityksen mukaan valtion muodollinen maanomistusoikeus ei perustu vilpittömään mieleen eikä vastaa kiinteistöoikeutemme perusteita. (Saamelaiskäräjien maanomistustyöryhmän selvitys saamelaisten kotiseutualueen maakysymyksessä, I osamietintö – valtion metsämaa, suojelualueet ja yleiset vesialueet. Inari 2002)

Samanaikaisesti kun valtiovalta kertomusvuonna selvitti saamelaistenkin maanomistuskysymyksiä Metsähallitus haki syksyllä 2003 valtion omistusoikeuden kirjaamista lainhuudatus- ja kiinnitysrekisteriin. Kiinteistörekisterimerkintöjen perustalta Lapin käräjäoikeus myönsi Metsähallitukselle – asiaa enemmän selvitettäväksi - virheelliset

todistukset Suomen valtion omistusoikeuden rekisteröinnistä valtion metsämaahan, suojelualueisiin ja yleisiin vesialueisiin sekä virheelliset ilmoitukset Suomen valtion saannosta ja lainhuudosta, joita jota valtiolla ei ole. Hallituksen esityksessä Pallas – Ounastunturin kansallispuistosta erheellinen ilmoitus lainhuudosta välittyi eduskunnalle (HE 269/2003 vp s. 6).

Saamelaisilla on oikeuksia maahan ja veteen ja niiden perinteiseen käyttöön sekä omaisuudenturvaa nauttivina oikeuksina että kansainvälisten sopimusten määräysten mukaan (PeVL 7/1978 vp 3/1990 vp, 6/1990 vp, 27/1997 vp). Saamelaisten oikeudet ovat olleet valtion selvitettävänä vuodesta 1952 lähtien ilman, että hallitus on vienyt yhtään niitä koskevaa lakiesitystä eduskunnan käsiteltäväksi, joten oikeudet eivät toteudu. (Komiteamietinnöt 1952:12, 1973:46, 1990:32, 2001:14; Oikeusministeriön selvitykset: Yleinen osasto 3/1999 (Vihervuori) ja OM 8.8.2001 (Wirilander).

Euroopan ministerikomitea totesi päätelmässään (ks 2.3) lisäksi, että maanomistusoikeuteen liittyvien kysymysten ratkaisun viivästyminen on aiheuttanut riitoja. Neuvoa-antava komitea puolestaan viittasi kommentteissaan poronhoidon, kalastuksen ja metsästyksen tärkeyteen saamelaisille, mistä syystä saamelaisalueen maoikeuskysymyksellä on erittäin suuri merkitys saamelaiskulttuurin suojelemiselle ja saamelaisten identiteetille alkuperäiskansana. Neuvoa-antava komitea suositteli, että Suomi ratkaisee maoikeuskiistan mahdollisimman joutuisasti tavalla, joka edesauttaa saamelaisten kulttuurin suojelemista puuttumatta ei-saamelaisen väestön oikeuksiin.

Saamelaisalueen poromiesten ansiotaso on heikko. Alueen päätoimisten poromiesten verotettava tulo valtionverotuksessa on alle puolet saman alueen maanviljelijäin ja yleisen keskitulon määrästä (70 000 mk/vuosi). Tämä tarkoittaa, että poromiesten ansiotaso (alle 30 000 mk/vuosi) on pysyvästi alle EU-Suomen köyhyysrajan. (Ks. KM 2001:14 s. 103) Saamelaisporomiesten heikko ansiotaso on suoraa seurausta maa- ja metsätalousministeriön saamelaisia syrjivästä tukipolitiikasta ja EU- maatalouden rakennepolitiikasta, jolla porosaamelaisia poistetaan kulttuuriinsa kuuluvasta poronhoidosta sekä Metsähallituksen liikelaitosluonteesta. Poronhoidon laidunmenetykset ja häiriön lisääntyminen johtavat käytännössä korkeimpien sallittujen porolukujen asteittaiseen vähentämiseen, poromiesten tulojen pienenemiseen, poromiesten köyhtymiseen ja heidän jäämiseen työttömiksi. Näissä oloissa nuoret saamelaiset eivät uskalla ryhtyä kulttuurimuotoonsa kuuluvan poronhoidon harjoittajiksi, jolloin saamelaisten oma kulttuuri ja kieli eivät enää välity sukupolvelta toiselle vaan kuolevat.

Saamelaiskäräjät esittää kiinteistörekisterilain (392/1985) 2 §:ää muutettavaksi siten, että valtion metsämaat, suojelualueet ja yleiset vesialueet merkittäisiin kiinteistörekisteriin ”muina rekisteriyksikköinä”.

Saamelaiskäräjät esittää metsähallituslakia (1169/1993) muutettavaksi siten, että Metsähallitus ei toimisi saamelaisten kotiseutualueella liikelaitoksena ja että Metsähallitus turvaisi tällä alueella saamelaiskulttuurin ja saamelaiselinkeinojen harjoittamisen.

Saamelaiskäräjät esittää, että saamelaisporonhoidolle osoitettaisiin tukea siten, että poronhoidosta pääasiallisen toimeentulonsa saavilla olisi saamelaisten kotiseutualueella maatalouden keskituloa vastaava ansiotaso.

3. SAAMELAISKÄRÄJÄT JA SAAMELAISTEN ITSEHALLINTO

Saamelaiskäräjät suunnittelee saamelaiskulttuurikeskuksen rakentamista Inarin kirkonkylään. Keskuksessa olisi tilat Saamelaiskäräjille, Inarin saamelaiskirjastolle, alkuperäiskansojen elokuvakeskukselle, saamelaismusiikkikeskukselle, juhla- ja kongressikeskukselle sekä tiloja saamelaiskulttuurin ja –elinkeinojen eri toimintoja varten. Eri osakokonaisuudet muodostaisivat saamelaisen osaamiskeskuksen. Valtionvarainvaliokunta katsoi valtion vuoden 2003 talousarvioesityksestä antamassaan mietinnössä (VaVM 40/2002 vp s.88) – jo toistamiseen – että hankkeen suunnittelun käynnistämisen edellyttämä rahoitus tulee turvata. Saamelaiskäräjät esitti tuloksetta määrärahan ottamista vuoden 2003 lisätalousarvioon tai viimeistään vuoden 2004 varsinaiseen talousarvioon.

Saamelaiskäräjät esittää, että saamelaiskulttuurikeskus toteutettaisiin kansallisena erityishankkeena ja että hankkeen suunnittelua varten otetaan määräraha vuoden 2004 lisätalousarvioon.

Eduskunta edellytti vastauksessaan saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskevien lakiehdotusten lepäämään jättämiseksi (EV 14.2.1995/HE 248/1994 vp) sivistysvaliokunnan lausuntoon viitaten hallituksen selvittävän, miten voitaisiin saamelaiskäräjien yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia edelleen kehittää ja turvata saamelaiskäräjille riittävät voimavarat tehtäviensä hoitamiseen. Sivistysvaliokunnan mukaan tuli selvittää Saamelaiskäräjien oikeus tehdä eduskunnalle annettavia aloitteita ja eduskunnalle annettava vuosittainen kertomus.

3.1. Saamelaiskäräjien resurssit. Eduskunnan edellä mainitun ponnen johdosta hallitus ilmoitti kertomuksessaan eduskunnalle toimenpiteistään vuonna 1996, että oikeusministeriö pyrkii valtion talousarviokäsittelyn yhteydessä vuosittain varaamaan saamelaiskäräjien käyttöön riittävän määrärahan (K 4/1997 vp s. 110). Vaikka Saamelaiskäräjien itsehallintoon varattu määräraha lisääntyi kertomusvuonna 1 120 000 euroon, se on riittämätön tehtävien hoitoon. Ruotsin Saamelaiskäräjien poliittiseen toimintaan osoitettiin kertomusvuonna 16 966 000 Skr ja Norjan Saamelaiskäräjien saamelaispolitiikkaan 129 800 000 Nkr. Suora vertailu saamelaiskäräjien välillä on perusteltua, sillä nämä elimet vastaavat asemansa, tehtäviensä ja äänioikeutettujen määrän puolesta toisiaan. Suomen saamelaiskäräjien viimeisimmässä vaaliluettelossa on 5155, Ruotsin 6698 ja Norjan 9952 äänioikeutettua.

Saamelaiskäräjät esittää, että sen toimintaedellytysten turvaamiseksi Saamelaiskäräjien valtionavustukseen tehtäisiin 500 000 euron tasokorotus vuoden 2005 talousarviossa.

3.2. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Eduskunnan mainitun ponnen (3) johdosta hallitus ilmoitti vuoden 1996 toimintakertomuksessaan eduskunnalle, että oikeusministeriö on tilannut Lapin yliopiston pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutilta muistion muotoon laadittavan selvityksen siitä, miten Saamelaiskäräjien yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia voitaisiin edelleen kehittää (K 4/1997 vp s. 110). Kyseisessä oikeusministeriön muistiossa (OM/LAVO 2/1997) ei käsitellä eduskunnan sivistysvaliokunnan lausuntoa eikä sen sisältämiä asioita eikä oikeusministeriön toimet eduskunnan ponnen johdosta ole johtaneet saamelaiskäräjien vaikutusmahdollisuuksien lisääntymiseen.

Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen luonteen vuoksi se on samassa asemassa ministeriöihin kuin Ahvenanmaan itsehallinto. Saamelaiskäräjät ole minkään ministeriön alainen eikä kuulu valtionhallintoon. Saamelaiskäräjillä ei kuitenkaan ole Ahvenanmaan sopimusoikeudellista, lainsäädännöllistä, hallinnollista, taloudellista eikä väestöllistä asemaa. Näistä lähtökohdista Saamelaiskäräjät on jätetty yksin huolehtimaan saamelaisten oman kielen, kulttuurin ja alkuperäiskansa-aseman toteutumisesta ilman yhteiskunnallisia vaikuttamiskeinoja, ilman vastuuministeriötä ja ilman saamelaisista alkuperäiskansana vastaavaa ministeriä.

Saamelaiskäräjien perustuslakia toteuttavalla itsehallinnolla on tarkoitus edistää saamelaisten hallinnollista asemaa, joten valtiovallan tulee järjestää edellytykset itsehallinnon toteutumiseksi.

4. SAAMELAISET JA EUROOPAN UNIONI

Saamelaisille voidaan etnisenä ryhmänä myöntää perinteisillä saamelaisalueilla poronhoitoon liittyviä yksinoikeuksia EU:n lainsäädännön ja Suomen perustuslain estämättä. (PeVL 8/1993 vp ja 14/1994 vp s.6/l). Euroopan unionin parlamentti lausui saamelaisten poronhoidosta EU:n maatalouspolitiikan osana päätöslauselmassaan arktisten alueiden maataloutta koskevasta uudesta strategiasta. Päätöslauselma (31) ”korosti, että saamelaiskulttuuria ja poronhoitoa voidaan kehittää saamelaisten omilla ehdoilla yhteisön tuella”, (32) ehdotti erityistukia poronhoidon investointeihin ja (27) ”piti tärkeänä, että ihmisiä kannustetaan jäämään asuinsijoilleen ja että se tehdään heille mahdolliseksi”. (A4-0073/99)

Saamelaiskäräjät esittää, että saamelaisten kotiseutualueen poronhoito säädetään poronhoitolain muutoksin saamelaisväestön erityisesti oikeudeksi puuttumatta alueen muun väestön poronhoitoon liittyviin oikeuksiin perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti (PeVL /1993 vp)

Puheenjohtaja
Pekka Aikio

Lakimiessihteeri
Heikki J. Hyvärinen